

Сънародник

Брой
Číslo 1

Януари - Март
Január - Marec 2024

Krajan

Езеро "Окото" в Рила
Jazero Oko v Rile

Фотограф: Александър Иванов
Foto: Alexander Ivanov

➤ Тържествен прием в
Братиславския замък по
случай Трети март

➤ Млади български
оперни певци омаяха
братиславската публика

➤ Интервю
с доц. д-р Игор
Хохел

➤ Slávnostná recepcia na
Bratislavskom hrade pri
príležitosti Štátneho sviatku
Bulharskej republiky

➤ Mladí bulharskí
operní speváci očarili
bratislavské publikum

➤ Rozhovor
s prof. Doc. Igorom
Hochelom

ПОДПИСВАНЕ В БРАТИСЛАВА НА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА МЕЖДУ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И СЛОВАШКАТА РЕПУБЛИКА

В периода 26 – 28 февруари 2024 г. на работно посещение в Братислава беше делегация от Министерството на образованието и науката, водена от министър проф. Галин Цоков. В състава ѝ бяха включени г-жа Наталия Михалеvsка, началник на Кабинета на министъра на образованието и науката, г-н Чавдар Здравчев, парламентарен секретар, и г-н Милан Мартинов, директор на Дирекция „Връзки с обществеността и протокол“. В рамките на посещението, на 27 февруари, министър Галин Цоков и словашкият му колега Томаш Друкер подписаха Програма за сътрудничество между Министерството на образованието и науката на Република България и Министерството на образованието, изследванията, развитието и младежта на Словашката република. В съответствие с подписания документ двете страни ще обменят ежегодно студенти, докторанти, изследователи и преподаватели, ще подкрепят преподаването на словашки език и литература и на български език и литература в своите висши учебни заведения, а техни преподаватели и студенти ще участват в летни курсове по словашки и български език и славянски изследвания. Двете държави ще си съдействат и в областта на професионалното образование и обучение и изпълнението на европейските политики в тази област. Министър Цоков и министър Друкер се договориха също така да продължат да подкрепят развитието на Българското средно училище „Христо Ботев“ в Братислава, което през 2023 г. чества своя 75-годишен юбилей. По време на срещата министър Друкер запозна българския министър с опита на Словакия във въвеждането на безплатно висше образование. От своя страна министър Цоков представи начина, по който функционира Механизмът за обхват и приобщаване на децата от малцинствата в училищата в България, към който словашката страна прояви интерес. Дватама се договориха да обменят опит в тази сфера и да търсят възможности за партньорство и финансиране в рамките на действащите европейски програми и проекти. Подписаната Програма е за четиригодишен период и ще се изпълнява до края на 2028 г. в съответствие с действащата двустранна междуправителствена Спогодба за сътрудничество в областта на образованието, науката и културата. В срещата взеха участие и извънредният и

PROGRAM SPOLUPRÁCE V OBLASTI VZDELÁVANIA A VEDY MEDZI BULHARSKOU REPUBLIKOU A SLOVENSKOU REPUBLIKOU PODPÍSANÝ V BRATISLAVE

V termíne 26.-28.2.2024 bola na pracovnej návšteve mesta Bratislava delegácia Ministerstva školstva a kultúry pod vedením ministra školstva a vedy našej krajiny prof. Galina Tsokova, ktorej členmi boli: pani Nataliya Michalevska, vedúca úradu ministra školstva a vedy, pán Chavdar Zdravchev, parlamentný tajomník a pán Milan Martinov, vedúci Riaditeľstva pre styk s verejnosťou a protokolu. Počas návštevy, 27. februára tohto roku, minister Galin Tsokov a jeho slovenský kolega Tomáš Drucker podpísali Program spolupráce medzi Ministerstvom školstva a vedy Bulharskej republiky a Ministerstvom školstva, vedeckého výskumu, vývoja a mládeže SR. V súlade s podpisom dokumentu si obe krajiny budú každoročne vymieňať študentov, doktorandov, vedeckých pracovníkov a pedagógov, podporovať výučbu slovenského jazyka a literatúry a bulharského jazyka a literatúry na svojich vysokých školách a ich pedagógovia a študenti sa budú aj naďalej zúčastňovať letných kurzov slovenského a bulharského jazyka a slavistiky. Tieto dve strany budú tiež pôsobiť v oblasti odborného vzdelávania a prípravy a zachytávať európske politiky v tejto oblasti. Minister Tsokov a minister Drucker sa tiež dohodli, že budú pokračovať v podpore rozvoja bulharskej strednej školy „Hrista Boteva“ v meste Bratislava, ktorá v roku 2023 oslávila 75. výročie svojho založenia. Minister Drucker počas stretnutia uviedol bulharského ministra do problematiky zavedenia bezplatného vysokoškolského vzdelávania na Slovensku. Minister Tsokov za seba predstavil princíp fungovania Mechanizmu inklúzie a integrácie detí menšín do škôl v Bulharsku, o ktorý prejavila záujem slovenská strana. Obaja sa dohodli na výmene skúseností v tejto oblasti a hľadaní príležitostí

пълномощен посланик на Република България в Словашката република Васил Петков и Габриела Примова, първи секретар в дипломатическото представителство. Министър Галин Цоков оцени изключително високо положението от посланика и екипа на Посолството ни последователни усилия по подготовката и подписването на Програмата, която открива още по-големи възможности за развитието и задълбочаването на сътрудничеството между двете страни в областта на образованието и науката.

на partnerstvo a financovanie v rámci súčasných európskych programov a projektov. Podpísaný program má štvorročné obdobie a bude sa realizovať do konca roku 2028 v súlade s platnou bilaterálnou medzivládnu dohodou o spolupráci v oblasti vzdelávania, vedy a kultúry. Stretnutia sa zúčastnili mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Bulharskej republiky v SR Vasil' Petkov a konzulka Gabriela Primová. Minister Galin Tsokov vysoko ocenil dôsledné úsilie veľvyslanca a tímu Veľvyslanectva pri príprave a podpise Programu, ktorý otvára ešte väčšie možnosti pre rozvoj a

В рамките на посещението министър Галин Цоков и придружаващата го делегация посетиха Посолството на Република България в Братислава, където се проведе среща с неговия състав. На нея присъства и преподавателката по български език и литература в Университета „Коменски“ в Братислава д-р Миглена Паланска. Тя запозна делегацията с важни въпроси и аспекти, свързани със специалността „Българистика“ в Университета „Коменски“, която през 2025 г. ще чества 100 години от създаването си.

Делегацията посети и Българския културен институт в Братислава, където неговият директор запозна министър Цоков и придружаващите го лица

prehĺbenie spolupráce medzi oboma krajinami v oblasti vzdelávania a vedy.

V rámci návštevy minister Galin Tsokov so sprievodnou delegáciou navštívili Veľvyslanectvo Bulharskej republiky v Bratislave, kde sa uskutočnilo stretnutie s jeho pracovníkmi, ktorého sa zúčastnila aj učiteľka bulharského jazyka a literatúry na Univerzite Komenského v Bratislave, Dr. Miglena Palanska. Delegáciu oboznámila s dôležitými otázkami a aspektmi spojenými s odborom bulharistiky na Univerzite Komenského, ktorá v roku 2025 oslavuje 100-ročné jubileum.

Delegácia navštívila Bulharský kultúrny inštitút v Bratislave, kde jeho riaditeľka oboznámila ministra

с провежданата от Института културна политика и предстоящите важни събития в неговия календар. Заклучителната среща на министър Цоков и делегацията се състоя в сградата на БСУ „Христо Ботев“. На срещата с директора и учителския състав бяха обсъдени важни въпроси и теми, свързани както с неговата дейност, така и възможностите за издигане на още по-високо равнище на качеството и нивото на преподаване и образование. Уникалното за училището, където учат повече от 80 деца е, че там се преподава както по българската, така и по словашката образователна система, а учениците ползват едновременно и българската „Дигитална раница“, и словашката подобна платформа. В момента група ученици от БСУ „Христо Ботев“ се подготвя да посети България в рамките на действащата в МОН програма „Иновации в действие“.

Източник: Посолството на Република България в Словакия

ТЪРЖЕСТВЕН ПРИЕМ В БРАТИСЛАВА ПО СЛУЧАЙ ТРЕТИ МАРТ - НАЦИОНАЛНИЯ ПРАЗНИК НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

На 28 февруари т.г. на територията на Братиславския замък – най-яркия символ на словашката столица, се състоя прием, организиран от Посолството на Република България в Словашката република по случай Трети март – националния празник на нашата Родина. Приемът, състоял се в галерията „Западна тераса“, която е с впечатляваща архитектура и акустика, бе съчетан с откриване на мащабна художествена изложба и с музикална част. Интересът към събитието бе впечатляващ, като на поканата на извънредния и пълномощен посланик на Република България в Словашката република Васил Петков откликнаха над 200 души. В приветственото си слово към гостите на

събитието българският посланик открил значението на историческата дата 3 март, на която с подписването на Санстефанския мирен договор между Руската и Османската империя беше открит пътят към възстановяването на българската

Tsokova a jeho sprievodcov s kultúrnou politikou inštitútu a pripravovanými dôležitými udalosťami v jeho kalendári. Závěrečné stretnutie ministra Tsokova a jeho sprievodnej delegácie sa konalo v budove BŠŠ „Hristo Botev“. Na stretnutí s riaditeľom a pedagogickým zborom boli prerokované dôležité otázky a témy týkajúce sa tak jeho činnosti, ako aj možností pozdvihnutia kvality a úrovne výučby a vzdelávania na ešte vyššiu úroveň. Jedinečné na škole, kde sa vzdeláva viac ako 80 detí, je, že sa vyučuje v bulharskom aj slovenskom vzdelávacom systéme, pričom žiaci využívajú bulharské Digitálne ráno aj slovenskú podobnú platformu. V súčasnosti sa skupina študentov z BŠŠ „Hristo Botev“ pripravuje na návštevu Bulharska v rámci programu „Inovácie v akcii“ pôsobiaceho na ministerstve školstva a kultúry.

Zdroj: Veľvyslanectvo Bulharskej republiky na Slovensku

SLÁVNOSTNÁ RECEPCIA PRI PRÍLEŽITOSTI NÁRODNÉHO DŇA BULHARSKEJ REPUBLIKY- 3. MARCA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE.

Dňa 28. februára tohto roku sa na pôde Bratislavského hradu - najžiarivejšieho symbolu hlavného mesta SR, uskutočnila recepcia organizovaná Veľvyslanectvom Bulharskej republiky v SR pri príležitosti Národného dňa našej vlasti 3. marca. Recepcia, ktorá sa konala v zámockej galérii „Západná terasa“, ktorá má pôsobivú architektúru a akustiku, bola spojená s otvorením rozsiahlej umeleckej výstavy a hudobným vystúpením. Záujem o podujatie bol pôsobivý, keďže na pozvanie mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Bulharskej republiky v SR Vasilu Petkova zareagovalo vyše 200 ľudí. Bulharský veľvyslanec vo svojom uvítacom príhovore k hosťom podujatia vyzdvihol dôležitosť historického dátumu 3. marca, v ktorom sa podpisom Sanstefanskej mierovej zmluvy medzi Ruskou a Osmanskou ríšou otvorila cesta

k obnove bulharskej štátnosti a obnoveniu tretieho bulharského štátu. Zdôraznil, že Bulharsko je pre svoju dlhoročnú slávnu históriu jedinou krajinou v Európe, ktorá už viac ako 13 storočí nezmenila svoj názov. Vzdal hlbokú úctu a rešpekt k činom tisícok známych i

държавност и възсъздаването на Третата българска държава. Подчерта, че за многовековната си славна история България е единствената държава в Европа, която повече от 13 века не е променяла името си. Отдаде дълбока почит и преклонение пред подвига на хилядите знайни и незнайни воители, които са жертвали своя живот за българската свобода. Техните имена ще останат завинаги съхранени в паметта на нашия народ. Направи кратък преглед на състоянието и перспективите за развитие на отношенията между България и Словакия, два изключително близки братски народа, свързани с дълбоки исторически корени и общи традиции. Словото му завърши със значението на културната дипломатия и силата на символиката, която е скрита в картините на един истински майстор на четката като Цветелин Цветанов.

Същият е част от едно семейство, в което три поколения творци са тясно свързани както с България, така и със Словакия. Изложбата на Цветанов „Между небето и земята“ съдържа 37 мащабни платна на твореца и събра възхищението на публиката. Присъстващият на приема син на художника Асен Цветанов е млад скулптор, тръгнал по пътя на своя дядо, известния скулптор Емил Венков. Прозвучаха в залата български ритми в изпълнението на перкусиониста Кирил Стоянов, носител на редица престижни награди и член на Словашката филхармония, срещнаха бурните аплодисменти на присъстващите. Посланик Васил Петков използва случая, за да изкаже своята искрена благодарност към екипа на Българското посолство, на Българския културен институт и на Българския културен съюз в Братислава, които положиха огромни усилия за осъществяването на една забележителна за нашата родина България вечер в сърцето на братиславската светиня – Замъка над Дунава. Над 30 посланици и ръководители на дипломатически мисии почетоха националния ни прием и се насладиха на българско вино и деликатеси. Сред аудиторията бяха също така видни парламентаристи, представители на научните и културните среди, сънародници от

neznámych bojovníkov, ktorí obetovali svoje životy za bulharskú slobodu. Ich mená zostanú navždy uchované v pamäti nášho ľudu. Urobil krátky prehľad o stave a perspektívach rozvoja vzťahov medzi Bulharskom a Slovenskom, dvoma mimoriadne blízkymi, bratskými národmi, ktoré spájajú hlboké historické korene a spoločné tradície. Svoj prejav ukončil významom kultúrnej diplomacie a silou symboliky, ktorá je ukrytá v obrazoch skutočného majstra štetca, akým je Cvetelin Cvetanov.

Majster je súčasťou rodiny, v ktorej sú tri generácie umelcov úzko späté s Bulharskom aj Slovenskom. Tsvetanovova výstava „Medzi nebom a zemou“ obsahovala 37 veľkorozmerných plátien umelca a zožala obdiv publika. Syn umelca Asen Cvetanov, ktorý bol prítomný na recepcii, je mladý sochár, ktorý nasleduje cestu svojho starého otca, slávneho sochára Emila Venkova. Bulharské rytmy hrané v sále perkusionistom Kirilom Stoyanovom, nositeľom viacerých prestížnych ocenení a člena Slovenskej filharmónie, sa stretli s búrlivým potleskom prítomných. Veľvyslanec Vasil Petkov využil túto príležitosť, aby vyjadril svoje úprimné poďakovanie tímu Bulharského veľvyslanectva, Bulharského kultúrneho inštitútu a Bulharského kultúrneho zväzu v Bratislave, ktorí vynaložili obrovské

диаспората, словашки приятели на страната ни, много представители на държавни институции, водещи медии.

Източник: Посолството на Република България в Словакия

МЛАДИ БЪЛГАРСКИ ОПЕРНИ ПЕВЦИ ОМАЯХА ПРЕСТИЖНА АУДИТОРИЯ В БРАТИСЛАВА И ЛИЧНО СЛОВАШКИЯ ВЪНШЕН МИНИСТЪР ЮРАЙ БЛАНАР

На 4 март 2024 г. Посолството на Република България в Словакия и Българският културен институт в Братислава организираха тържествен концерт в Огледалната зала на двореца „Примациални“ в словашката столица. Концертът бе посветен на исторически най-голямото разширяване на Европейския съюз преди 20 години, в рамките на което Словакия и още 9 държави се присъединиха към ЕС, а за България и Румъния бе определена датата 1 януари 2007 г. Тържествата по повод на годишнината са под патронажа на министъра на външните работи и европейските въпроси на Словакия Юрай Бланар, който почето лично с присъствието си нашето мероприятие.

Залата бе изпълнена с престижна аудитория

úsilie na to, aby pre našu vlasť Bulharsko urobili výnimočný večer v srdci bratislavskej svätyne- hradu nad Dunajom. Viac ako 30 veľvyslancov a vedúcich diplomatických misií poctilo našu národnú recepciu a vychutnalo si bulharské víno a delikatesy. Medzi prítomnými boli aj významní poslanci, predstavitelia vedeckých a kultúrnych kruhov, krajanovia z diaspóry, slovenskí priatelia našej krajiny, mnohí predstavitelia štátnych inštitúcií, popredné médiá.

Zdroj: Veľvyslanectvo Bulharskej republiky na Slovensku

MLADÍ BULHARSKÍ OPERNÍ SPEVÁCI OČARILI PRESTÍŽNÉ BRATISLAVSKÉ PUBLIKUM A OSOBITNE AJ MINISTRA ZAHRAŇIČNÝCH VECÍ SR JURAJA BLANÁRA

Veľvyslanectvo Bulharskej republiky v Slovenskej republike (SR) a Bulharský kultúrny inštitút (BKI) v Bratislave zorganizovali 4. marca 2024 slávnostný koncert v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v hlavnom meste SR. Koncert bol venovaný historicky najväčšiemu rozšíreniu Európskej únie pred 20 rokmi, v rámci ktorého do EÚ vstúpilo Slovensko a ďalších 9 krajín a pre Bulharsko a Rumunsko bol termín stanovený na 1. januára 2007. Oslavy pri príležitosti výročia sú pod záštitou ministra

от множество посланици, дипломати, ръководни кадри на Министерството на външните работи и европейските въпроси, парламентаристи, културни дейци, общественици, журналисти и представители на българската общност. Всички те се насладиха, бурно аплодираха и изкараха на бис младите и талантиливи български оперни певци Стефани Кръстева (сопрано), Яна Кочева (мецосопрано), Божидар Божкилов (бас), Йосиф Славов (баритон) и Михаил Михайлов (тенор). Те изпълниха над 20 произведения на български и чужди композитори: Парашкев Хаджиев, Георги Златев Черкин, Любомир Пипков, Александър Йосифов, Гаетано Доницети, Шарл Гуно, Моцарт, Пучини, Дворжак, Росини, Равел, Верди и др. По този начин в залата прозвучаха не само съвършените гласове на нашите млади оперни надежди, но и много от езиците на Европа.

Концертът започна с изпълнението на химните на България, Словакия и ЕС и с приветствия на посланик Васил Петков, на министър Юрай Бланар и с представяне на биографиите на певците от директора на БКИ Ваня Радева. Министър Бланар високо оцени двустранното сътрудничество между България и Словакия и изтъкна историческата близост на

зahraničných vecí a európskych záležitostí SR Juraja Blanára, ktorý osobne poctil naše podujatie svojou prítomnosťou.

Sála bola zaplnená prestížnym publikom zloženým z mnohých veľvyslancov, diplomatov, vedúcich pracovníkov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí (MZVEZ), poslancov parlamentu, kultúrnych osobností, osobností verejného života, novinárov a predstaviteľov bulharskej komunity. Všetci sa bavili, divoko tleskali a vyzvali aj na prídavok mladých a talentovaných bulharských operných spevákov: Stefani Krasteva (soprán), Yana Kočeva (mezzosoprán), Božidar Božkilov (bas), Yosif Slavov (barytón) a Mihail Mihailov (tenor). Uviedli viac ako 20 diel bulharských a zahraničných skladateľov: Parashkev Hadzhiev, Georgi Zlatev Cherkin, Lyubomir Pipkov, Alexander Yosifov, Gaetano Donizetti, Charles Gounod, Mozart, Puccini, Dvořák, Rossini, Ravel, Verdi atď. V sále tak

znegli nielen dokonalé hlasy našich mladých operných nádejí, ale aj mnohé z jazykov Európy.

Koncert sa začal prednesom hymien Bulharska,

нашите два приятелски народа. Посланикът на България Васил Петков постави разширяването на ЕС в политически контекст, изтъквайки неговото значение за просперитета, добруването и зачитането на правата на човека в присъединилите се към ЕС държави. Той изказа принципната подкрепа на страната ни за разширяването на ЕС с нови членове от района на Западните Балкани и на изток – с Украйна, Република Молдова и Грузия, когато те бъдат готови за това.

Забележителната културна вечер се превърна в своеобразно продължение на националния празник 3 март, който бе отбелязан също с бляскаво събитие на 28 февруари в Замъка на Братислава. Събитията бяха използвани за представяне на български вина и специалитети.

Източник: **Посолството на Република България в Словакия**

Slovenska a EÚ a pozdravom veľvyslanca Vasiľa Petkova, ministra Juraja Blanára a prezentáciou životopisov spevákov riaditeľkou BKi Vanyou Radevou. Minister Blanár vysoko ocenil bilaterálnu spoluprácu medzi Bulharskom a Slovenskom a zdôraznil historickú blízkosť našich dvoch spriatelených národov. Veľvyslanec Bulharska Vasil' Petkov zasadil rozšírenie EÚ do politického kontextu a zdôraznil jeho význam pre prosperitu, blahobyť a dodržiavanie ľudských práv v krajinách, ktoré vstúpili do EÚ. Vyjadril zásadnú podporu našej krajiny rozšíreniu EÚ o nových členov z regiónu západného Balkánu a na východ – o Ukrajinu, Moldavsko a Gruzínsko, keď na to budú pripravení. Pozoruhodný kultúrny večer sa stal akýmsi pokračovaním štátneho sviatku 3. marca, ktorý sme oslávili podujatím 28. februára na Bratislavskom hrade. Podujatia slúžili aj na prezentáciu bulharských vín a špecialít.

Zdroj: **Veľvyslanectvo Bulharskej republiky na Slovensku**

ДВАЙСЕТ И ЕДНА ГОДИНИ ТУРНИР ПО ТАБЛА „ЗАПОВЯДАЙ, МАЙСТОРЕ!“

На 17 февруари 2024 г. Съюзът на словаците от България организира за дваисет и първи път традиционния турнир по табла. В него участваха 18 състезатели, с трима повече от миналата година. И тази година се срещнахме в клуба на улица „Кошицка“. Съдия на състезанието беше Палко Хекел, член на Управителния съвет на Съюза. Състезателите бяха разделени в три отбора – професионалисти, начинаещи и юноши. Хеленка Конярикова (8 г.) и Мишко Тилингер (10 г.) играха в отбора на юношите. Мишко успя да спечели купата и грамота за първо място, а Хеленка получи поощрителна награда. В отбора на начинаещите се състезаваха 8 състезатели. Някои вече имаха опит от предишни години, но тази година имахме

21. ROČNÍK V TURNAJI TABLA „NECH SA PÁČI MAJSTRE.“

Spolok Slovákov z Bulharska usporiadal dňa 17. 2. 2024 tradičný turnaj v hre Tabla. Išlo už o 21. ročník, na ktorom sa zúčastnilo 18 hráčov, čo je o trochu hráčov viac ako minulý rok. Aj tento rok sme sa stretli v Posádkovom klube na Košickej ulici. Rozhodcom súťaže bol Paľko Hekel, člen nášho Výboru. Hráči boli rozdelení do troch družstiev – profesionál, začiatočník a junior. V družstve junior si zahrali Helenka Koňariková (8 rokov) a Miško Tillinger (10 rokov), ktorému sa podarilo získať víťazný pohár a diplom za prvé miesto. Helenka si odniesla diplom „mimoriadna cena“. V družstve začiatočník si zmeralo sily 8 hráčov. Niektorí už s hrou mali skúsenosti z minulých rokov, no tento rok nám pribudli štyria noví hráči a dokonca sa

четирима нови играчи и дори Вероника Сикорова, като напълно начинаеща, успя да се класира на трето място. Второто място бе за Юрай Кубович, а първото и купата – за Петер Кубович. В професионалния отбор се надпреварваха 8 състезатели. Трето място зае Ярослав Дюриш, второ – Анна Коларикова, а първото място и купата – Палко Розкош, заместник-председател на Съюза на словациите от Румъния. Много се радваме, че нови играчи се присъединяват към нас, а поопитните напредват в отделните отбори. Пример е Лукашко Кралович, който тази година реши да се пробва в отбора на професионалистите. Въпреки че не успя да се класира, той натрупа опит, който определено ще използва през следващата година. И кой знае, може би някой ден той ще се прибере у дома с купата.

Приятелската атмосфера на играта беше допълнена от ново занимание на сънародниците ни – съставяне на речник на изрази, използвани в играта на табла. Много от нас са чували от нашите родители или баби и дядовци различни изрази, които са използвали по време на играта. Те обаче изчезват от нашия речник. Бихме искали да ги запазим, затова решихме да съставим речник с фрази като: дубари – ако се паднат двойки на зара (хвърлят се два зара); дубеш – ако се паднат петици на зара; дюсе – ако се паднат тройки на зара; дюшеш – ако се паднат две шестиици; епици – ако се паднат единици на зарове; капия – два или повече пула на една позиция с комбинации, например 5:3; 4:2; 6:1, 3:1; калъч – неправилно паднал зар; марс – единият играч вече е в къщата и събира пулове, а другият все още не е; пулета – пуловете за игра; зарове и т.н. Има и интересна култура на играча, която бихме искали да възродим отново, например когато победеният играч трябва да подаде зара на опонента си и да каже: „Моля, майсторе – заповядай, майсторе!“.

Veronike Sýkorovej, ako úplnej začiatníčky, podarilo umiestniť na treťom mieste. Druhé miesto získal Juraj Kubovič a prvé miesto a putovný pohár si odniesol Peter Kubovič. V družstve profesionál zabojovalo taktiež 8 hráčov. Tretie miesto získal Jaroslav Ďuriš, druhé miesto Anna Koláriková, prvé miesto a putovný pohár získal Paľko Rozkoš, podpredseda Spolku Slovákov z Rumunska.

Veľmi sa tešíme, že nám pribúdajú noví hráči a tí ostrieľanejší postupujú medzi jednotlivými družstvami. Príkladom je Lukáško Kráľovič, ktorý sa tento rok rozhodol zabojsovať v skupine profesionál. Aj keď sa mu nepodarilo umiestniť, medzi spoluhráčmi získal hráčske skúsenosti, ktoré určite využije budúci rok. A kto vie, možno si raz odnesie aj putovný pohár.

Priateľskú hráčsku atmosféru doplnila nová aktivita krajanov, a to zostavovanie hráčskeho slovníka. Mnohí z nás počuli od svojich rodičov, prípadne starých rodičov rôzne výrazy, ktoré počas hry používali. Postupne sa však z nášho slovníka vytrácajú. My by sme ich chceli zachovať, a preto sme sa rozhodli do budúceho ročníka zostaviť slovník s frázami, ako napríklad: dubari – ak na kockách padnú dvojky (hádže sa dvoma kockami); dubeš – ak na kockách padnú päťky; duse – ak na kockách padnú trojky; dušes – ak na kockách padnú dve šesťky; epici – ak na kockách padnú jedničky; kapia – ak sa kameňmi zakryjem (môžu to byť kombinácie napríklad 5:3; 4:2; 6:1, 3:1); klč – keď kocka padne na hranu; mars – jeden hráč je už v domčeku, zbiera kamene a druhý ešte nie; puleta- hracie kamene (krúžky); zarčeta – kocky, atď.

Taktiež je zaujímavá hráčska etiketa, ktorú by sme chceli opäť oživiť, ako napríklad, keď porazený hráč by mal podať kocky protihráčovi a povedať: моля майстор (molja majstor – nech sa páči majstre).

Hlavné však je, že sme sa, ako krajanovia, opäť stretli,

Най-важното е, че ние, сънародниците, се срещнахме отново, запознахме се с нови семейства, открихме нови семейни връзки и имаме нови членове на Съюза, които горещо приветствам сред нас. Очакваме с нетърпение 22-та година на турнира!

Автор: Катка Конярикова,
председател на Съюза на словациите от България

ВИРТУАЛНАТА ИЗЛОЖБА НА БНР ЗА СИРАК СКИТНИК ПРОВОКИРА ИНТЕРЕС В БРАТИСЛАВА

Мултимедийната изложба, с която БНР отбеляза 140 години от рождението на първия директор на радиото Сирак Скитник и 80 години от смъртта му, беше представена в Българския културен институт в словашката столица на 22.2.2024 г. Авторът ѝ проф. Боян Добрев, преподавател в Националната художествена академия в София, не гостува за първи път в Братислава със свои мултимедийни работи за българската култура. Този път той показва атрактивна презентация за живота и творчеството на Сирак Скитник в областта на изобразителното изкуство, литературната критика, поетичното му творчество и приноса му към културния и обществен живот на България между двете световни войни. Изложбата е по инициатива на Българското национално радио и Държавния културен институт към Министерството на външните работи и е част от програмата, предложена от вицепрезидента на България г-жа Илиана Йотова, за честване на значими личности и годишнини зад граница. Събитието се проведе под патронажа на Н. Пр. извънредния и пълномощен посланик на Р България г-н Васил Петков, който заедно с генералния директор на БНР Милен Митев и диригента на Симфоничния оркестър на радиото маестро Константин Илиевски участваха и в

спoznali sa nové rodiny, našli sa nové príbuzenské vzťahy a pribudli noví členovia Spolku, ktorých medzi nami srdečne vítam.

Tešíme sa na 22. ročník!

Autor: Katka Koňariková

VIRTUÁLNA VÝSTAVA BNR O SIRAKOVÍ SKITNIKOVÍ VYVOLÁVA ZÁUJEM V BRATISLAVE

Multimediálna výstava, ktorou Bulharský národný rozhlas (BNR) oslávil 140. výročie narodenia prvého riaditeľa rádia Siraka Skitnika ("Sirota Tulák", vl. menom Panajot Todorov) a 80. výročie jeho úmrtia, bola prezentovaná v Bulharskom kultúrnom inštitúte v hlavnom meste SR 22.2.2024. Prof. Boyan Dobrev, lektor Národnej umeleckej akadémie v Sofii, nenavštívil Bratislavu so svojimi multimediálnymi dielami o bulharskej kultúre po prvýkrát. Tentoraz predviedol atraktívnu prezentáciu o živote a diele Siraka Skitnika v oblasti výtvarného umenia, literárnej kritiky, jeho básnickej tvorby a jeho prínosu pre kultúrny a spoločenský život Bulharska medzi dvoma svetovými vojnami minulého storočia. Výstava je iniciatívou Bulharského národného rozhlasu a Štátneho kultúrneho inštitútu ministerstva zahraničných vecí a je súčasťou programu, ktorý navrhla viceprezidentka Bulharska pani Iliana Yotova na oslavu významných osobností a výročí v zahraničí. Podujatie sa konalo pod záštitou J.E. mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Bulharskej republiky, pána Vasilu Petkova, ktorý sa spolu s generálnym riaditeľom BNR Milenom Mitevom a dirigentom Symfonického orchestra rozhlasu Maestrom Konstantinom Ilievskim zúčastnil aj na spoločnom odvysielaní v priamom prenose z hlavného mesta SR v éteri kultúrneho programu „Hristo Botev“. Generálny riaditeľ Milen Mitev poukázal na to, že program „Hristo Botev“ po prvý raz robí priamy prenos z bulharského kultúrneho centra v zahraničí a

съвместно предаване на живо от словашката столица, излъчено в ефира на програмата за култура „Христо Ботев“. Генералният директор Милен Митев посочи, че за първи път програма „Христо Ботев“ прави изнесено предаване на живо от българско културно средище в чужбина, а посланикът каза, че това не е случайно предвид дълбоките културни и духовни връзки, които свързват през вековете българския и словашкия народ. Директорът на програма „Христо Ботев“ Кин Стоянов подчерта, че идеята за представяне на културата зад граница чрез Българското национално радио в българските културни институти по света тепърва ще се развива и ще придобива по-широки измерения. За изкуството като проявление на културната дипломация говори директорът на Българския културен институт в Братислава Ваня Радева, а председателят на Българския културен съюз в словашката столица и редактор на българското списание „Сънародник“ Деница Секуличка изтъкна значението на подобни прояви за българското национално малцинство в Словакия и поддържането на националния дух сред сънародниците ни там.

По време на представянето на изложбата, предизвикала интерес както у българи, така и у словаци, всички участващи се обединиха около мнението, че подобни инициативи са от ключово значение за имиджа на България по света и те трябва да се насърчават.

Автор: БКИ

ИНТЕРВЮ С ДОЦ. Д-Р ИГОР ХОХЕЛ

Поводът за разговор с Вас, доц. Хохел, е преводът Ви на словашки език на нашумелия роман „Времеубежище“ от Георги Господинов, който излезе съвсем наскоро под заглавие Úkryt času. Бихте ли споделили с нашите читатели впечатленията си от романа и автора му, от работата по самия превод?

Първоначално познавах големия писател Георги Господинов като поет. След време прочетох първите му два романа „Естествен роман“ и „Физика на тъгата“, които попаднаха в ръцете ми в превод на чешки език. Нито едно от тези произведения

велъвсланец povedal, že to nie je náhoda, vzhľadom na hlboké kultúrne a duchovné väzby, ktoré spájajú bulharský a slovenský ľud. Riaditeľ programu „Hristo Botev“ Kin Stoyanov zdôraznil, že myšlienka prezentácie kultúry v zahraničí prostredníctvom Bulharského národného rozhlasu v bulharských kultúrnych inštitútoch po celom svete sa ešte len rozvinie a nadobudne širšie rozmery. O umení ako prejave kultúrnej diplomacie hovorila Vanya Radeva, riaditeľka Bulharského kultúrneho inštitútu v Bratislave a Denica Sekulička, predsedkyňa Bulharského kultúrneho Zväzu a redaktorka bulharského časopisu „Sanarodnik“, zdôraznila význam takýchto podujatí pre bulharskú národnostnú menšinu na Slovensku a udržiavanie národného ducha medzi našimi krajanmi.

Počas prezentácie výstavy, ktorá vzbudila záujem Bulharov aj Slovákov, sa všetci zúčastnení zhodli na názore, že takéto iniciatívy majú kľúčový význam pre obraz Bulharska vo svete a treba ich podporovať.

Autor: БКИ

ROZHOVOR S PROF. DOC. IGOROM HOCHELOM

Príležitosťou na rozhovor s Vami, doc. Hochel, je váš preklad do slovenčiny populárneho románu Georgiho Gospodinova „Времеубежище“, ktorý nedávno vyšiel pod názvom Úkryt času. Mohli by ste sa s našimi čitateľmi podeliť o dojmy z románu a jeho autora, z Vašej práce na samotnom preklade?

Skvelého autora Georgiho Gospodinova som najprv poznal ako básnika. Potom som čítal jeho prvé dva romány Prirodzený román a Fyzika smútku, ktoré sa mi dostali do rúk v českých prekladoch. Ani jedno z týchto diel nemá štruktúru klasického románu, obe kladú vysoké nároky na čitateľa. Obe ma nielen zaujali, ale naozaj sa mi páčili, vnímal som ich ako diela, ktoré hovoria čosi podstatné o našom bytí v európskom priestore, a to aj cez javy, ktoré sú typické pre Bulharsko. Keď ma v minulom roku vydavateľstvo oslovilo, či by som sa nepodujal preložiť nový Gospodinovov román Úkryt času (Vremeubežište), ani na okamih som neváhal, hoci mi bolo vopred jasné, že to nebude ľahký preklad. Je to totiž pozoruhodná, výnimočná kniha, v ktorej sa stretá fantázia s realitou, irónia s nežnou melanchóliou a smútkom, dianie sa odohráva vo Švajčiarsku,

няма структурата на класически роман, те поставят високи изисквания към читателя. Не само привлякоха вниманието ми, но и ми харесаха. Почувствах ги като произведения, които разказват нещо важно за нашето битие в европейското пространство чрез явления, типични за България. Когато миналата година издателството ме попита дали бих превел новия роман на Господинов „Времеубежище“, не се поколебах нито за миг, въпреки да знаех предварително, че преводът няма да е лесен. Това наистина е една забележителна, необикновена книга, в която фантазията среща реалността, а иронията – нежната меланхолия и тъгата. Действието се развива в Швейцария, САЩ и родната страна на автора, но и другаде. Прозаикът разказва по оригинален начин за съдбата на Европа и България през 20. век и тяхното присъствие, като забелязва предимно негативните неща. Той пише за хора, чието съществуване е белязано от тоталитаризма, но и от бурните промени в обществото през 90-те години. Пише за категорията време, за ролята, която играят времето и съзнанието за преходността в човешкия живот. Начинът, по който е написана книгата, отговаря на спецификата на постмодернизма. За него са характерни множеството културни препратки и алюзии, което виждаме и при самия Господинов. Във „Времеубежище“ някои от тях препращат към българската история, литература и култура и образованият българският читател ще ги открие, докато словашкият няма такава възможност. Затова преводът нямаше как да се размине без бележки под линия. Както вече споменах, преводът не беше лесен, но беше една прекрасна работа, която ми носеше удоволствие.

Вие сте преводач на българска художествена литература. Превели сте и други български автори, сред които Йордан Радичков например. Смятате ли, че българската литература е интересна, привлекателна за словашкия читател?

На този въпрос може да се отговори по соломоновски, всъщност всяко качествено литературно произведение е интересно и привлекателно за читателя. Честно казано, за словашкия читател интерес представляват предимно книги от английски, френски, испански и немски автори (интересът към руските, предвид обстоятелствата, през последните години намаля), скандинавски и някои полски автори.

в USA и в авторovej domovskej krajine, ale aj inde. Prozaik originálnym spôsobom vypovedá o osudoch Európy a Bulharska v 20. storočí i o ich prítomnosti, pričom si všíma skôr to negatívne, rozpráva o ľuďoch, ktorých existenciu poznačila totalita, ale aj búrlivé premeny spoločenských systémov v 90. rokoch, rovnako aj o kategórii času, o tom akú rolu čas a vedomie pomínutelnosti zohrávajú v ľudskom živote. Spôsob, akým je kniha napísaná, zodpovedá tomu, čo sa už niekoľko desaťročí označuje ako postmoderna. Pre ňu je okrem iného príznačné aj množstvo kultúrnych odkazov a narážok, inak to nie je ani v prípade Gospodinova. Niektoré z nich sa v Úkryte času viažu na bulharské dejiny, literatúru

a kultúru a vzdelaný bulharský čitateľ ich odhalí, zatiaľ čo slovenský takúto možnosť nemá. Preto sa preklad nezaobišiel bez nevyhnutných poznámok. Ako som už uviedol prekladanie nebolo ľahké, ale bola to krásna práca, ktorá mi prinášala potešenie.

Ste prekladateľom bulharskej beletrie. Prekladali ste aj iných bulharských autorov, napríklad Yordana Radičkova. Je podľa Vás bulharská literatúra pre slovenského čitateľa zaujímavá, atraktívna?

Na túto otázku by sa dalo odpovedať šalamúnsky, totiž že každé kvalitné literárne dielo je pre čitateľa zaujímavé a príťažlivé. Úprimne však treba povedať, že slovenskí čitatelia sa zaujímajú predovšetkým o knihy preložené z angličtiny, potom nasledujú diela francúzske, španielske, nemecké (záujem o ruské z pochopiteľných dôvodov v poslednom čase klesol), severských autorov, prípadne poľských. Iné literatúry stoja dosť na okraji záujmu, preto tieto knihy aj vychádzajú v malých nákladoch. Román Úkryt času však, domnievam sa, vyvoláva o čosi väčší záujem, reklamu mu robí skutočnosť, že bol ocenený Medzinárodnou Bookerovou cenou. Zaznamenal som, že o ňom pozitívne hovorili vo vysielaní verejnoprávneho rozhlasu. Možno práve pri Gospodinovovom románe si niektorí čitatelia uvedomia, že aj literatúra menšieho národa môže mať svoje kvality a dokáže veľa povedať o podstate ľudského bytia. Niečo také sa u nás udialo pred rokmi v prípade Jordana Radičkova, najmä v súvislosti s uvádzaním jeho hier v slovenských divadlách.

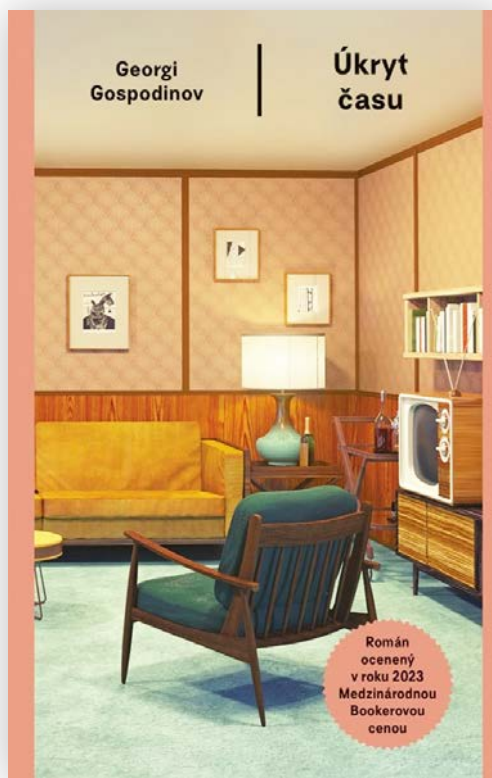
Sám ste básnik a spisovateľ, ktorého diela boli preložené do mnohých jazykov vrátane bulharčiny. Aké sú Vaše obľúbené žánre a témy? Čo je pre Vás písanie, tvorba literatúry? Kde nachádzate inšpiráciu?

Към останалите литератури интересът е по-скоро периферен, затова и книгите им се издават в малки тиражи. Според мен обаче романът „Времеубежище“ предизвика по-голям интерес, което се дължи и на удостояването му с международната награда „Букър“. Направиха ми впечатление положителните отзиви за него по Националното радио. Може би благодарение точно на романа на Господинов някои читатели ще осъзнаят, че и литературата на един по-малък народ може да има своите качества и да разкрие много за същността на човешкия живот. Нещо подобно се случи тук преди години с Йордан Радичков, най-вече с включването на пиесите му в репертоара на словашките театри.

Самият Вие сте поет и писател, чиито творби са превеждани на много езици, включително и на български. Кой са предпочитаните от Вас жанрове и теми? Какво е за Вас писането, създаването на литература? Къде намирате вдъхновение?

Ако става въпрос за творчеството ми, пиша главно поезия. Темата, която може би намира най-широк израз в моята поезия, е откъде постоянно идва злото и насилието в обществото и в отделните хора. Вярно, тази тема не засягам директно, т.е. в една поезия, която би могла да се приеме като ангажирана, а чрез езика на метафорите. Моята поезия често изразява екзистенциална тревога. Не избягвам и по-интимните теми. Тук-там пиша по някой разказ, издал съм една книга с разкази. В нея пресъздавам истории, свързани с живота на индивида в тоталитарното общество или с абсурда на нашето битие. С едно-две изключения, които са чиста измислица, останалите разкази са вдъхновени от действителни случаи, разбира се, значително „подсилени“ от авторското въображение. Самият живот ми поднесе темата. Що се отнася до поезията, тя често е вдъхновена от моментно усещане или чувство. За мен писането е начин на себеизява, пиша понякога и от суетното чувство, че ще оставя след себе си поне малка следа, когато моето „аз“ се изгуби в бездната на небитието.

Професионалният Ви път е изцяло свързан с литературата – като творец и учен, литературен критик, университетски преподавател, главен редактор на литературни издания... Коя от тези роли Ви е най-близо до сърцето? Сблъскали ли сте с предизвикателства в някоя от тях?

Pokiaľ ide o moju umeleckú tvorbu, píšem predovšetkým básne. Téma, ktorá je asi najviac prítomná v mojej poézii, je otázka, odkiaľ sa neustále berie zlo a násilie v spoločnosti či v jednotlivci. Pravda, túto tému nevyjadrujem priamočiaro, teda v type lyriky, ktorá by sa dala označiť ako angažovaná, ale prostredníctvom metaforického jazyka. Moja poézia často vyjadruje existenciálnu úzkosť. Nevyhýbam sa ani intímnejším témam. Semtam napíšem aj poviedku, vydám jednu poviedkovú knihu. V nej som stvárnil príbehy, ktoré sa týkajú existencie jednotlivca v totalitnej spoločnosti alebo zachytávajú absurditu nášho bytia. Až na jednu či dve výnimky, v ktorých ide o čistú fikciu, sú inšpirované skutočnými okolnosťami, samozrejme, značne „vylepšenými“ autorskou

predstavivosťou. Tému teda poskytol samotný život. Čo sa týka poézie, často je inšpiráciou momentálny vnem či pocit. Písanie je pre mňa spôsobom sebarealizácie, píšem azda aj pre dosť márnivý pocit, že po sebe zanechám aspoň malilinkú stopu, keď sa moje „ja“ stratí v priepasti nebytia.

Vaša profesionálna cesta je celá spojená s literatúrou – ako tvorcu a vedca, literárneho kritika, univerzitného profesora, šéfredaktora literárnych publikácií... Ktorá z týchto úloh je Vám najbližšia? Čelili ste v niektorej z nich výzvam?

Musím povedať, že som aj vášnivý čitateľ. Knihy ma začali zaujímať, len čo som sa naučil čítať, a ako som dospieval, môj záujem o umeleckú spisbu sa prehlboval viac a viac. Na strednej škole ma začala priťahovať poézia a rozhodol som sa ju tiež písať. Túžil som vydať vlastnú zbierku, čo sa mi napokon podarilo. Potom je už prirodzené, že človek napíše aj ďalšiu... Literatúra však bola pre mňa taký fascinujúci fenomén, že sa mi žiadalo nielen ju tvoriť, ale aj o nej písať. No a za veľké šťastie, ktoré ma v živote postretlo, pokladám skutočnosť, že som sa ňou mohol i živiť, keď som ju vyučoval na vysokej škole alebo redigoval literárne periodikum. Všetky uvedené činnosti ma bavia, robím či robím ich so zánietením, všetky roly, ktoré spomínate – a samozrejme, týka sa to aj prekladu –, sú mi rovnako blízke. Pravda, podľa situácie som niekedy musel uprednostniť jednu pred ostatnými – napríklad, keď som dostal objednávku na preklad knihy, kde je určený aj termín, na istý čas som musel niektoré veci odložiť.

Myslíte si, ako dobrý znalec slovenskej aj bulharskej literatúry, že sú medzi nimi styčné body? Čo ich spája a čo ich rozdeľuje?

Трябва да кажа, че съм и запален читател. Книгите започнаха да ме интригуват веднага щом се научих да чета, а със съзряването интересът ми към художествената литература се задълбочаваше. В гимназията започна да ме привлича поезията и реших да пиша стихотворения. Мечтаех да издам стихосбирка и в крайна сметка успях. Някак естествено е след това човек да напише и друга... Литературата обаче беше толкова завладяваща за мене, че ми се искаше не само да я създавам, но и да пиша за нея. А фактът, че и ме хранеше, преподавайки в университета или редактирайки някое литературно издание, считам за голям късмет в живота си. Всички изброени дейности ми допадат, вършех или още ги върша със страст. Всички занимания, които споменавате, разбира се, и преводът, са ми еднакво близки. Вярно, в зависимост от ситуацията понякога се налагаше да давам предимство на дадена работа – когато например получавах поръчка за превод на книга с краен срок, трябваше да отложа някои неща за определено време.

Като добър познавач и на словашката, и на българската литература, смятате ли, че между тях има допирни точки. Какво ги сближава и какво ги отдалява?

При отговора на този въпрос, няма да навлизам в миналото, във времето на създаване на славянската писменост или в периода на Възраждането. Там допирните точки са доста ясни. Ще спомена само настоящето. Словашката и българската литература, особено от гледна точка на читателя, са обединени от обща историческа съдба – живота в комунистическата тоталитарна система. Ще използвам за пример романа на Георги Господинов, който имах честта да превода. Някои явления, които авторът изобразява, със сигурност са по-разбираеми и ясни за словашкия читател, живял в тоталитарното общество, отколкото за западноевропейския читател, който няма такъв (дори колективен) опит.

Литературата на всяка държава е специфична и това се дължи на различния исторически развой, на традициите, на културните и литературните условия и т.н. Те я отличават от другите литератури. Не възприемам това обаче като елемент на „дистанциране“, напротив, тези явления са до известна степен екзотични за чуждестранния читател, което носи своето очарование.

Вие сте завършили българистика и словакистика във Философския факултет на Университета „Коменски“. За нашите читатели ще бъде любопитно да узнаят защо избрахте да учите българистика? Или може би тя избра Вас?

По-скоро второто, българистиката ме намери. Но да обясня. Когато завърших гимназия през 1972 г., знаех, че искам да уча словашки език и литература, но тази специалност винаги се предлагаше в комбинация с друга. Не исках да е с руски, защото

Pri odpovedi na túto otázku nebudem zachádzať do dávnej minulosti, do čias vzniku slovanského písomníctva, ani do obdobia národného obrodzenia. Tam sú „dotykové body“ celkom zreteľné. Dotknem sa len prítomnosti. Slovenskú a bulharskú literatúru, a to najmä z pohľadu čitateľa, zblízuje spoločná historická skúsenosť: život v komunistickom totalitnom systéme. Uvediem to na príklade románu Georgiho Gospodinova, ktorý som mal tú česť preložiť. Niektoré javy, ktoré autor stvára, sú iste pochopiteľnejšie a zrozumiteľnejšie pre slovenského čitateľa, ktorý žil v totalite, ako pre čitateľa zo západnej Európy, ktorý takúto (aj kolektívnu) skúsenosť nemá.

Každá národná literatúra má aj svoje špecifiká, vyplývajúce z odlišného historického vývinu, tradície, kultúrnych a literárnych konvencií a podobne. Tie ju odlišujú od iných literatúr. Nevnímam to však ako prvok „vzdďalovania“, naopak, tieto javy pre inonárodného čitateľa predstavujú istú mieru exotizácie, ktorá je príťažlivá.

Vyštudovali ste bulharistiku a slovackistiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Naši čitatelia budú zvedaví, prečo ste sa rozhodli študovať bulharčinu. Alebo si možno ona vybrala Vás?

Platí skôr to druhé, totiž, že bulharistika si našla mňa. Musím to vysvetliť. Keď som končil strednú školu (bolo to v roku 1972), vedel som, že chcem študovať odbor slovenský jazyk a literatúra, ktorý však bol vždy v kombinácii s iným odborom. S ruštinou som ho študovať nechcel, pretože v dôsledku

след окупацията на Чехословакия през 1968 г. чувствах лека неприязън. Не посмях да следвам английска филология като по-големия ми брат, който знаеше английски много по-добре от мене, тъй като прекара един месец във Великобритания и лесно се справи с кандидатстудентските изпити. Реших да уча словашки език в комбинация с история, понеже историята ми беше интересна. Същата година обаче такава комбинация не се откриваше във Философския факултет на Университета „Коменски“ в Братислава, затова кандидатствах в тогавашния Педагогически факултет в Търнава. Приеха ме и започнах първи курс. Първите лекции обаче бяха за праисторическия период на Земята и трябваше да продължат три семестъра. Това съвсем ме отврати, интересувах се от историята на хората, а не от геоложките слоеве на нашата планета и как са се образували. Още първата седмица отидох в Братислава и потърсих възможност за прехвърляне. Срегнах професор Шимон Ондруш и от него разбрах, че има едно свободно място за словашки в комбинация с български и че ако искам, ще ме приемат. При избора да уча български изигра роля случайността. Бях първият студент от мъжки пол, завършил българистика във Философския факултет на Университета „Коменски“ в Братислава. Предходния випуск завършиха само момичета, аз също имах само колежки. Никога не съм съжалявал за решението си, а мисля, че и моите преподаватели от Университета, защото освен че се посветих на словашката литература, се реализирах и в областта на българистиката, колкото и нескромно да звучи.

Няколко години сте били лектор по словашки език и литература в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Имали сте възможност да опознаете по-добре България – хората, природата, културата... Какво Ви изненада приятно и какво неприятно от престоя в България?

Трите години, които прекарах заедно със съпругата и сина ми в България като лектор по словашки език, бяха хубави и интересни. Подобно по-дълго пребиваване в дадена страна, при което човек става част от нейното ежедневие, е, меко казано, незаменим опит дори за един преводач. Разбира се, когато се окажете в чужбина в позиция, различна от тази на обикновен турист или гост, някои неща ще ви изненадат – просто защото са различни от тези у дома, функционират по различен начин. Но скоро свиквате с тях и ги приемате за даденост. Ако трябва да говоря за неприятни изненади, нямаше много, но мога да спомена чиновниците в някои институции, които бяха неохотни, понякога се държаха като началници, трябваше да ги молиш да направят нещо, което всъщност е работата им. Или на гарата, когато купуваш билет за влака, или питах нещо на гишето. Такова поведение се срещаше по-често, отколкото в тогавашна социалистическа Чехословакия (става

окупация Чехословенска в року 1968 som mal vtedy voči nej trochu averziu, na angličtinu som si netrúfal, pretože tú študoval môj starší brat, ktorý však vedel po anglicky oveľa lepšie, pretože absolvoval mesačný pobyt v Británii, takže prijímacie pohovory hravo zvládol. Rozhodol som sa slovenčinu študovať v kombinácii s historiografiou, pretože dejiny ma veľmi zaujímali. Takúto kombináciu však v tom roku na Filozofickej fakulte UK v Bratislave neotvárali, preto som sa prihlásil na vtedajšiu Pedagogickú fakultu v Trnave. Bol som prijatý a aj som nastúpil do prvého ročníka. Prvé prednášky sa však týkali predhistorického obdobia Zeme – a malo to trvať tri semestre. To ma načasť odradilo, mňa zaujímali dejiny ľudí, nie geologické vrstvy našej planéty a to, ako sa tvarovali. Ešte v prvom týždni štúdia som zašiel na bratislavskú fakultu a hľadal možnosť prestupu. Natrafil som na profesora Šimona Ondruša a ten mi povedal, že jedno miesto štúdia slovenčiny je voľné, a to v kombinácii s bulharčinou, a že keď chcem, som prijatý. V mojej bulharistickej orientácii teda zohrala úlohu aj

náhoda. Stal som sa prvým absolventom (mužom) bulharistiky na FiF UK, pretože v ročníku, ktorý študoval pred nami, boli samé dievčatá a aj ja som mal len kolegyne. Svoje rozhodnutie som nikdy neolutoval a myslím, že ani moji vysokoškolskí učitelia nie, pretože popri tom, že som sa venoval slovenskej literatúre som – poviem to trochu neskromne - čosi dosiahol aj v oblasti bulharistiky.

Niekoľko rokov ste prednášali slovenský jazyk a literatúru na Sofijskej univerzite „Sv. Kliment Ochridski“. Mali ste možnosť lepšie spoznať Bulharsko - ľudí, prírodu, kultúru... Čo Vás na pobyte v Bulharsku príjemne prekvapilo a čo neprijemne?

Tri roky, ktoré som ako lektor slovenského jazyka spolu s manželkou a vtedy malým synom prežil v Bulharsku, boli pekné a zaujímavé. Takéto dlhšie

дума за годините 1982 – 1985). Истинска изненада представляваше „безвремието“, закъснението с половин час за уговорена среща беше често срещано явление. Обратното, много приятно беше сърдечното отношение на обикновените хора. Когато пътувахме с влак например, случайните спътници бяха винаги много мили, разговорливи, искрено се интересуваха откъде сме, дали ни харесва в България, бяха готови да помогнат. Дори няма нужда да говоря за гостоприемството. А за колегите от катедрата, в която тогава работих не давам лоша дума да се каже. Бяха не само отлични специалисти и преподаватели, но и страхотни хора, за които си спомням често и с умиление. Мнозина, за съжаление, вече не са на този свят.

Какво мислите за словашко-българските взаимоотношения в различни сфери от живота в миналото и днес? Каква е Вашата прогноза за бъдещето им развитие?

Ако се обърнем към миналото, към Възраждането, когато се поставя началото на словашко-българските (българско-словашките) взаимоотношения, ще видим, че са породени от политически интереси. След Освобождението на България онази част от словашката интелигенция, която е знаела за ситуацията на Балканите, че българите се освобождават и възстановяват собствената си държава, съзира надежда за словаците. Всичко това намира отражение, както Ян Кошка отбелязва в своите трудове, в публицистиката и няколко литературни произведения.

В епохата на социализма словашко-българските културни взаимоотношения се ръководеха институционално, формираха се на базата на международни договори на ниво правителства или министерства на културата. Това имаше своите положителни и отрицателни последици. Ако го отнеса към областта на превода, през 70-те години в Словакия са публикувани много произведения, преведени от български, сред които и книгите на Йордан Радичков. Всичко това беше изключително полезно, но от друга страна, произведения, натрапени идеологически, без художествени качества, също са преведени (напр. произведения на Богомил Райнов), което не благоприятства рецепцията на българската литература от словашкия читател.

Не можем да градим взаимоотношения върху идеята за славянска взаимност, която се оказва невъзможна след войната в бивша Югославия, но и след нахлуването на Русия в Украйна. Те трябва да се развиват естествено, културните институти могат да съдействат и със сигурност го правят в рамките на своите възможности. Не можем да смятаме, че интересът към българската литература, изкуство и култура тук ще бъде голям или по-голям от англо-американската, френската и т.н. Важи и обратното, и в България хората няма да се интересуват повече от словашкото изкуство, отколкото от изкуството на

побуднatie в даней krajine, pri ktorom sa človek stane takpovediac súčasťou jej každodenného bytia, je povedzme aj pre prekladateľa nenahraditeľnou skúsenosťou. Samozrejme, keď sa ocitnete v zahraničí v inej pozícii ako bežný turista či krátkodobý návštevník, niektoré veci vás zaskočia – jednoducho preto, že sú iné, ako u vás doma, inak fungujú. Ale čoskoro si na ne zvyknete a beriete ich ako samozrejmosť. Ak mám hovoriť o nepríjemných prekvapeniach, veľa ich nebolo, no spomenúť môžem skutočnosť, že ľudia pracujúci v niektorých inštitúciách, úradníci, sa správali neochotne, niekedy priam ako nadriadení, mali ste pocit, že sa ich musíte doprosovať, aby urobili to, čo bolo ich prácou. Napríklad aj na železničnej stanici, keď ste si pri okienku kupovali lístok na vlak alebo sa dožadovali dajakej informácie. Takéto negatívne správanie bolo prítomné vo vyššej miere ako vo vtedajšom socialistickom Československu (hovoríme o rokoch 1982 – 1985). Ozajstným prekvapením bola aj „časová neurčitost“, polhodinové meškanie na dohodnuté stretnutie bolo bežným javom. Čo bolo naopak veľmi príjemné, bola srdečnosť ľudských súkromnom styku. Napríklad, keď sme cestovali vlakom, náhodní spolucestujúci boli vždy veľmi milí, zhovorčiví, úprimne sa zaujímali o to, odkiaľ sme, ako sa nám v Bulharsku páči, boli ochotní pomôcť. O pohostinnosti hádam ani hovoriť nemusím. No a na kolegynе a kolegov na katedre, ktorej som bol vtedy súčasťou, nedám dopustiť. Boli to nielen vynikajúci odborníci a učitelia, ale aj skvelí ľudia, na ktorých rád a často spomínam. Mnohí, žiaľ, už nie sú na tomto svete.

Čo si myslíte o slovensko-bulharských vzťahoch v rôznych sférach života v minulosti a dnes? Aká je Vaša prognóza ich budúceho vývoja?

Ak pôjdeme trochu ďalej do minulosti, do obdobia národného obrodenia, keď sa slovensko-bulharské (bulharsko-slovenské) vzťahy začínali rozvíjať, tak treba povedať, že ich motiváciou bol politický záujem. Po oslobodení Bulharska spod osmanskej nadvlády tá časť slovenskej inteligencie, ktorá bola o pomeroch na Balkáne informovaná, videla v skutočnosti, že Bulhari získali národnú slobodu a prinavrátili si vlastný štát, nádej pre Slovákov. To sa premietlo – ako to ukázal vo svojich odborných prácach Ján Koška – do publicistiky i do niekoľkých literárnych textov.

V ére socializmu boli slovensko-bulharské kultúrne vzťahy usmerňované takpovediac inštitucionálne, tvorili sa aj na základe medzinárodných dohôd na úrovni vlád či ministerstiev kultúry. Malo to svoje pozitívne i negatívne dôsledky. Ak to premietnem do oblasti prekladu, tak napríklad v 70. rokoch vyšlo na Slovensku veľa diel preložených z bulharčiny, medzi nimi knihy Jordana Radičkova, čo bolo iste mimoriadne prínosné, no na druhej strane sa prekladali aj diela forsírované ideologicky, nie na základe umeleckej kvality (napr. texty Bogomila Rajnova), čo iste neprospievalo prijatiu bulharskej spisby slovenskými čitateľmi.

Vzájomné vzťahy nemôžeme budovať na idej

„великите“. Нека го приемем като нещо естествено. Културните връзки могат да се развиват и на регионално ниво, например в репертоара на Стария театър „Карол Спишяк“ в Нитра е куклената пиеса „Лешникотрошачката“ от българската авторка Бисерка Колевска, която дойде и да я режисира. Естетическите ценности, които достигат до нас от България, винаги намират своята публика, макар и не особено многобройна, а явно това важи и в обратния случай. Мисля, че и занапред ще е така. (Не е моя работа да говоря за координирането на политически позиции, прокарването на общи интереси в Европа и търговските отношения. Това не е област, в която се чувствам в свои води.)

„УРОЦИТЕ НА БЛАГА“ В БРАТИСЛАВСКОТО КИНО „ЛЮМИЕР“

В края на месец февруари в кино „Люмиер“ в Братислава беше прожектиран българският филм „Уроците на Блага“, заснет през 2023 г. През същата година той печели три награди на Международния филмов фестивал в Карлови Вари. Освен многобройната публика на двучасовата прожекция на филма присъстваха и студенти по българистика от Философския факултет на Университета „Коменски“, придружени от своята преподавателка д-р Миглена Михайлова-Паланска.

Филмът „Уроците на Блага“ беше стойностен за студентите не само заради контакта с автентичния български език, а най-вече заради реалистичното изобразяване на актуалните проблеми на българското общество. Върху съдбата на главната героиня, 70-годишната Блага, изиграна от известната българска актриса Ели Скорчева, режисьорът Стефан Командарев показва как бедността води хората към измама, корупция, насилие и ги принуждава да предприемат решения и действия, за които при други обстоятелства никога не биха помислили.

Блага е пенсионирана учителка по български език, която се опитва да си изкара допълнителни

slovanskej vzájomnosti, ktorá sa po vojnách na území bývalej Juhoslávie, ale aj po napadnutí Ukrajiny Ruskom ukázala ako falošná. Mali by sa rozvíjať prirodzene, napomáhať im môžu – a iste to v rámci svojich možností aj robia – kultúrne inštitúty. Nemôžeme predpokladať, že záujem o bulharskú literatúru, umenie a kultúru bude u nás veľký, nebodaj väčší než o sféru anglo-americkú, francúzsku a pod. Iste to platí aj naopak, ani v Bulharsku sa ľudia nebudú o slovenské umenie zaujímať viac než o umenie „tých veľkých“. Berme to ako prirodzenú vec. Kultúrne vzťahy sa dajú rozvíjať aj na regionálnej úrovni, napríklad Staré divadlo Karola Spišiaka v Nitre má v repertoári bábkovú hru Luskáčik od bulharskej autorky Biserky Kolevskej, ktorá ju prišla aj zrežírovať. Estetické hodnoty, ktoré sa k nám dostávajú z Bulharska, si vždy nájdu svoje publikum, aj keď nie mimoriadne početné, a zrejme to platí aj opačne. Tak to podľa mňa bude aj v budúcnosti. (O koordinácii politických postojov, presadzovaní spoločných záujmov v rámci Európy a obchodných vzťahoch mi neprináleží hovoriť, nie je to oblasť, v ktorej som doma.)

BLAŽINE LEKCIE V BRATISLAVSKOM KINE LUMIÈRE

Koncom februára sa v bratislavskom kine Lumièr premietal bulharský film „Blažine lekcie“ („Уроците на Блага“), ktorý bol natočený v roku

2023. V tom istom roku získal dokonca až tri ocenenia na Medzinárodnom filmovom festivale v Karlových Varoch. Premietania dvojhodinového filmu sa zúčastnili okrem početného publika aj študenti bulharského jazyka Filozofickej fakulty UK v sprievode pani lektorky Mgr. Migleny Mihaylovej-Palanskej. Film „Blažine lekcie“ mal pre študentov veľkú výpovednú hodnotu nielen z dôvodu konfrontácie s autentickým bulharským jazykom ako takým, ale predovšetkým kvôli realistickému zobrazeniu aktuálnych problémov bulharskej spoločnosti. Režisér Stefan Komandarev ukázal na osude hlavnej hrdinky, 70-ročnej Blagy, ktorú stvárnila známa bulharská herečka Eli Skorčeva, ako chudoba privádza ľudí

средства, предлагайки уроци. Тя ще загуби спестяванията си, с които е искала да купи място в гробището и надгробен паметник на починалия си съпруг, в резултат на телефонна измама. Главната героиня вярва, че трябва да погребее съпруга си до определено време, в противен случай душата му няма да намери покой. Затова тя се нуждае от пари за гроба му възможно най-бързо. Първо се обръща към полицията, която не може да ѝ помогне, собственикът на каменоделната не я разбира и дори се възползва от затрудненото ѝ положение, като неочаквано увеличава договорената цена. Блага е отчаяна и се опитва припечели допълнителни пари с уроци, търси и почасова работа, но работодателите нямат интерес да наемат пенсионерка. Пенсията на Блага, както и доходите от уроците са много ниски, затова тя решава да се присъедини към мафията, която я вкара в тази почти безнадеждна ситуация. Тя започва да ограбва други невинни хора, което ще ѝ осигури желаните доходи и ще позволи съпругът ѝ да бъде погребан навреме. Решението да се присъедини към местната мафия обаче за Блага е живеене в постоянен страх, че може да бъде арестувана от полицията и че мафиотите един ден ще я намерят и ще я наранят. Краят на филма е трагичен, но не за Блага, а за нейната ученичка, който се оказва на неподходящото място в неподходящото време.

Филмът „Уроците на Блага“ може да се разглежда и като критика към системата, която не позволява на човек, прекарал целия си живот да образова поколенията на страната си, да живее спокоен и безгрижен живот като пенсионер. Друг проблем е корупцията – един от начините за получаване на бързи пари в общество, страдащо от бедност. Там, където преобладава корупцията, се появява неправдата и се губят ценности като честност, справедливост, лоялност и доверие. Затова и много млади българи живеят или искат да живеят в чужбина. Корупцията е системен проблем, който в крайна сметка се отразява на цялостното качество на живот в страната, което режисьорът на филма „Уроците на Блага“ успява успешно да пресъздаде.

Студентите по български език си тръгнаха

к подvodu, korupcii, násiliu a núti ich k rozhodnutiam a činom, ktoré by za iných okolností nikdy neurobili.

Блага je bývalá učiteľka bulharského jazyka, ktorá je na dôchodku a snaží sa privyrobiť si tým, že ponúka doučovanie. O svoje celoživotné úspory, za ktoré chcela zosnulému manželovi kúpiť miesto na cintoríne a náhrobný kameň, príde v dôsledku telefonického podvodu. Hlavná hrdinka verí v to, že svojho manžela musí pochovať do určitého času, inak jeho duša nenájde pokoj, a preto potrebuje peniaze na hrob o to rýchlejšie. Najprv sa obráti na políciu, ktorá jej nevie pomôcť, majiteľ kamenárstva nemá pre ňu pochopenie a dokonca jej ťažkú situáciu zneužije tým, že stanovenú cenu nečakane navýši. Блага je zúfalá a pokúša sa privyrobiť si doučovaním, taktiež hľadá rôzne brigády, ale zamestnávateľia nemajú záujem o zamestnanie dôchodkyne. Blažin dôchodok ako aj príjem z doučovania sú veľmi nízke, a preto sa rozhodne pridať k mafii, ktorá ju do tejto takmer bezvýchodiskovej situácie dostala. Začne okrádať ďalších nevinných ľudí, čo jej zabezpečí požadovaný príjem a umožní včasné pochovanie manžela. Avšak rozhodnutie, pridať sa k miestnej mafii, má za dôsledok, že Блага žije v neustálom strachu, že by mohla byť zatknutá políciou a že ju členovia mafie raz nájdu a ublížia jej. Film sa končí tragicky, nie však pre Blagu, ale pre jej študentku, ktorá bola v nesprávnom čase na nesprávnom mieste.

Film „Blažine lekcie“ možno vnímať ako kritiku systémového problému, ktorý neumožňuje človeku, ktorý celý život vzdelával ďalšie generácie svojej krajiny, pokojný a bezstarostný život na dôchodku. Pod systémovým problémom možno chápať korupciu – jeden zo spôsobov, ako prísť k rýchlym peniazom v spoločnosti trpiacej chudobou. Kde prevláda korupcia, tam sa spoločnosť stáva nespravodlivou a strácajú sa hodnoty ako česťnosť, férovosť, lojálnosť a dôvera. Aj preto sa veľa mladých Bulharov rozhodlo resp. chce žiť v zahraničí. Korupcia predstavuje systémový problém, ktorý ovplyvňuje v konečnom dôsledku celkovú kvalitu života v krajine, čo sa režisérovi filmu „Blažine lekcie“ podarilo dokonale znázorniť.

Študenti bulharského jazyka odchádzali z kina plní dojmov, nových myšlienok a otázok. Okrem iného sa študenti zhodli na tom, že film má poučný charakter

от киното, изпълнени с впечатления, нови мисли и въпроси. Констатирахме също, че филмът има и образователен характер, особено за по-възрастните зрители, които са по-податливи на различни измами.

Автор: Терезия Хагарова, студентка по български и немски език в Университета „Коменски“ в Братислава

ПРОШКАТА НЕ ПРОМЕНЯ МИНАЛОТО, НО ПРАВИ БЪДЕЩЕТО ПО-ДОБРО

На 29 февруари 2024 г. нашата детска градина се превърна в място, изпълнено не само с деца от 3 до 6 години, но и в място, където в един момент се срещнаха 3 поколения. Отбелязахме красивия български обичай Заговезни. С този обичай в България се напомня на всички в семейството за стойността на прошката. Поканихме баби, дядовци и родители в нашата детска градина, защото поощряваме децата да казват „извинявай“, „прости ми“. Ние сме наясно с важната роля, която играят бабите и дядовците и семейството в живота на децата. Учителите и децата подготвиха чудесна програма, децата

благодариха на своите семейства за любовта и грижите. Собственоръчно направиха сладки бонбони за баба и дядо. Емоция и сълзи се виждаха не само по лицата на бабите и дядовците, но и на

najmä pre starších divákov, ktorí sú náchylnejší podľahnúť rôznym podvodom.

Autor: Terézia Hagarová, študentka bulharského a nemeckého jazyka na FIF UK v Bratislave

„ODPUSTENIE NEZMENÍ MINULOSŤ, ALE UMOŽNÍ ZLEPŠIŤ BUDÚCNOSŤ“

29.2.2024 sa naša materská škola premenila na miesto, ktoré sa zaplnilo nielen deťmi vo veku 3 až 6 rokov, ale na miesto, kde sa v jednej chvíli stretli 3 generácie. Oslavovali sme krásny bulharský zvyk Zagovezni. Týmto zvykom zaužívaným v Bulharsku si všetci v rodine pripomínajú dôležitosť odpúšťania. My sme pozvali do našej škôlky starých rodičov a rodičov, pretože vieme deti k tomu, aby vedeli povedať „prepáč“, „odpusti mi“. Uvedomujeme si akú dôležitú úlohu v ich živote zohrávajú starí rodičia a rodina. Pani učiteľky s deťmi pripravili krásny program,

deti poďakovali za lásku a starostlivosť svojím rodinám. Starým rodičom vlastnoručne vyrobili sladké bombóny. Dojatie a slzičky bolo vidieť nielen na tvárach starých rodičov, ale všetkých zúčastnených. A potom sa už triedy premenili na „včelie úle“, kde sa tvorilo,

всички участници. И тогава групите се превърнаха в „пчелни кошери“, където хората творяха, създаваха, пееха и се смееха. Заедно направиха мартенички, символ на пролетта, носещи здраве и щастие. След творческите работилници с мартеници се хванахме за ръце в кръг в двора на нашето училище и заедно запалихме обредния огън. Според обичая той подпомага процеса на пречистване на природата и носи здраве през цялата година. Бащи и дядовци прескачаха огъня с децата, а всички останали весело ги аплодираха. Благодарение на красивите български обичаи и традиции ние имаме възможност да изживеем уникални значими моменти заедно с децата, техните родители, баби и дядовци.

Автор: **Мариана Капраликова,**
директор на детска градина „Христо Ботев“

ПРОЛЕТНО-ЛЕТЕН ПРАЗНИЧЕН КАЛЕНДАР В БСУ „ХРИСТО БОТЕВ“ - БРАТИСЛАВА

След като зимният цикъл от празници приключи с гостуването на Основно училище и детска градина „Фердинанд Саксбурготски“ – Свети Антон, в Българското училище изпратихме старата година и посрещнахме 2024-та с нов културен календар. Зимата заотстъпва пред пролетното слънце, снегът съвсем изчезна, а

vyrábalo, spievalo a smialo. Spoločne sa vyrábali obľúbené Marteničky ako symbol jari, privolávajúce zdravie a šťastie. Po tvorivých dielničkách sme s marteničkami na rukách na našom školskom dvore vytvorili veľký živý kruh a spoločne sme zapálili obradný oheň na palici so slamou. Ten, podľa zvyku pomáha k procesu očisty, úrody a zdravia po celý rok. Oteckovia a dedkovia preskakovali so svojimi deťmi oheň a všetci ostatní veselo povzbudzovali. Vďaka krásnym bulharským zvykom a tradíciám je nám umožnené prežívať s deťmi, ich rodičmi a starými rodičmi spoločné neopakovateľné zmysluplné chvíle.

Autor: **Mgr. Marianna Kapráliková**
Riaditeľka MŠ Christo Boteva

JARNO - LETNÝ PRÁZDNINOVÝ KALENDÁR NA BSŠ "HRISTO BOTEV" - BRATISLAVA

Po ukončení zimného cyklu prázdnin návštevou ZŠ s MŠ „Ferdinanda Sasko-Coburgského“ – Svätý Anton sme na Bulharskej škole odprevadili starý rok a privítali rok 2024 s novým kultúrnym kalendárom. Zima ustupuje jarnému slnku, sneh úplne zmizol a žiaci sa po dlhých prázdninách vrátili plní energie a chuti po nových vedomostiach a dobrodružstvách. Bulharský folklórny kalendár je rozdelený na jeseň-zima a jar-leto. Prvým predjarným sviatkom, ktorí sme uviedli na Bulharskej škole, bola

учениците се завърнаха след дългата ваканция, пълни с енергия и желание за нови знания и приключения.

Българският фолклорен календар се дели на есенно-зимен и пролетно-летен. Първият ранен пролетен празник, който представихме в Българското училище, беше Баба Марта. По проект „Иновации в действие“ бяха организирани творчески работилници. Оформихме работни кътове, където малки и големи ученици, родители и деца от детската градина към училището направиха красиви мартеници, които после си подариха един на друг. Мартеницата е стар символ на идващата пролет. Ето как закичихме всички ученици и гости за здраве и популяризирахме извън нашите земи една вековна и интересна традиция.

Учениците на БСУ „Христо Ботев“ получиха традиционни мартеници не от кой да е, а лично от самия министър на образованието и науката в България проф. Галин Цоков. Министърът беше на официално посещение в Българското училище, придружен от госпожа Наталия Михалевска, началник на Кабинета на министъра на образованието и науката. На срещата присъства и консулт на България в Словашката република госпожа Габриела Примова и други високопоставени гости. Срещата бе отразена в българските национални медии.

Пролетният фолклорен календар е свързан с възраждащата се природа и събуждането на живия свят за нов живот. Българският фолклорен календар е съвкупност от религиозни и битови практики. Един от християнските празници в началото на пролетта, който представиха ученици в Българското училище, беше Лазаровден.

Основният традиционен обичай на Лазаровден е лазаруването. Ученички от трети клас с ръководител госпожа Татяна Тенева и по-големи лазарки от 7. – 10. клас, с помощта на историка госпожа Петя Гочева, показаха какво се прави на този ден. Облечени с носии, лазарките пеяха лазарски

Baba Marta. V rámci projektu „Inovácie v akcii“ sa organizovali tvorivé dielne. Zriadili sme pracovné plochy, kde malí aj veľkí žiaci, rodičia a deti od škôlky až po školu vyrábali krásne martenice, ktoré si potom navzájom darovali. Martenica je starým symbolom prichádzajúcej jari. Zaviazali sme všetkým žiakom a hosťom marteničky pre zdravie a týmto spôsobom sme spopularizovali stáročnú a zaujímavú tradíciu aj mimo našej krajiny. Žiaci BSS „Hristo Botev“ dostali marteničky osobne od ministra školstva a vedy v Bulharsku, pána Galina Tsokova, minister bol na oficiálnej návšteve bulharskej školy v sprievode pani Natalie Mihalevskej, vedúcej kancelárie ministra školstva a vedy. Stretnutia sa zúčastnila aj konzulka Bulharska v Slovenskej republike pani Gabriela Primová a ďalší vysokopostavení hostia. O stretnutí informovali bulharské celoštátne médiá.

S jarným ľudovým kalendárom sa spája znovuzrodenie prírody a prebúdzanie živého sveta k novému životu. Bulharský folklórny kalendár je zbierkou náboženských a domácich praktík. Jedným z kresťanských sviatkov na začiatku jari, ktorý prezentovali žiaci bulharskej školy, bol Lazarovden. Hlavným tradičným zvykom Lazarovdenu je lazarovanie. Školáčky z tretieho ročníka pod vedením pani učiteľky Tatiany Tenevovej a staršie „lazarky“ zo 7. – 10. ročníka s pomocou historičky – pani učiteľky Petyi Gochevovej ukázali, čo sa v tento deň robí. Lazarky odeté v krojoch spievali lazarské piesne a hádzajú pšenicu nad hlavy „gazdov“ volali po zdraví a blahobyte. Tak ako deň Lazara prechádza do Cvetnice, tie isté „lazarky“ sa zúčastňujú kumicénneho rituálu (jedna z lazariiek sa stáva kumitsou, ktorej rituálna „bábika“ – bočník chleba alebo kytica s vrbovými konáríkmi a kvetmi – najprv vypláva na rieku), tak naše lazarky predstavili Lazarov deň a Kvetnú nedeľu. Požehnanie pre zdravie a plodnosť vyvolalo medzi žiakmi šiesteho ročníka skutočný záujem. Pšenica symbolizuje vzkriesenie, kolobeh života a úrodnosť zeme. Z nej vyrábame chlieb, ktorý zaberá ústredné miesto na rituálnom stole každého bulharského sviatku. Chlieb je tiež symbolom

песни и хвърляйки жито над главите на стопаните, наричаха за здраве и берекет. Както Лазаровден преминава в Цветница и същите тези лазарки участват в ритуала „кумичене“ (една от лазарките става кумица, чиято обредна кукла – хлебче или букетче с върбови клонки и цветя, изплува в реката най-напред), така и нашите лазарки представиха Лазаровден и Цветница. Благославянето за здраве и плодородие предизвика истински интерес сред шестокласниците. Житото символизира възкресението, цикличността на живота и плодородието на земята. От него правим хляба, който заема централно място на обредната трапеза на всеки български празник. Хлябът е символ и на Христовата плът.

Пролетният празничен календар продължи отново с гости от Свети Антон. Нашите приятели от Основно училище и детска градина „Фердинанд Саксбурготски“ посетиха БСУ „Христо Ботев“ и ни показаха словашки традиции, свързани с католическия Великден, който предхожда православния. Този път на импровизираните ни трапези нямаше сарми, чушки с боб, питка и баница с тиква, а презентирахме традиционните за Великден яйца. Гостите демонстрираха различни техники за рисуване върху кухи яйца. Учениците от Българското училище също показаха умения в боядисването на пераши.

Православните християни боядисват яйца на Велики четвъртък или Велика събота. Преди това стопанката трябва да е изчистила къщата. На Велики четвъртък се замесват и пекат обредните хлябове – козунаците. Първото яйце, винаги червено, се слага пред иконата на Божията майка. На Разпети петък в храма се припомнят Христовите страдания и на централно място в църквата се изнася Плащеницата,

Kristovho tela.

Jarný prázdninový kalendár pokračoval opäť hosťami zo Svätého Antona. Naši priatelia zo ZŠ s MŠ „Ferdinanda Coburga“ navštívili BŠ „Hrista Boteva“ a ukázali nám slovenské tradície súvisiace s katolíckou Veľkou nocou, ktorá predchádza pravoslávnej Veľkej noci. Tentoraz na našich improvizovaných stoloch neboli sarmi, paprika s fazuľou, chlieb a tekvicový koláč, ale predstavili sme tradičné veľkonočné vajíčka. Hostia predviedli rôzne techniky maľovania na duté vajíčka. Svoje zručnosti vo farbení kraslíc ukázali aj žiaci z Bulharskej školy. Ortodoxní kresťania maľujú vajíčka na Zelený štvrtok alebo Bielu sobotu. Predtým musí mať majiteľ dom uprataný. Na Zelený štvrtok sa miesia a pečú rituálne chleby - kozunaky. Prvé vajíčko, vždy červené, je umiestnené pred ikonou Matky Božej. Na Veľký piatok sa v kostole pripomínajú Kristove utrpenia a na ústredné miesto v kostole sa prináša plátno, pod ktorým sa prechádza pre zdravie. Pani Petya Gocheva a pani Daniela Atanasová oboznámili hostí so sviatočnými tradíciami a rôznymi technikami maľovania vajíčok. Žiaci zo Svätého Antona a bulharskej školy sa spolu zabávali, zúčastnili sa spoločnej veľkonočnej slávnosti, bez ohľadu na rozdiel v načasovaní dvoch kresťanských denominácií.

Za hranicami času a predsa v konkrétny dátum – 18. februára vzdala Bulharská škola hold svätej osobe bulharského ľudu – tvorcovi myšlienky oslobodenia a jej realizácie v organizácii tajnej revolučnej siete výborov, osobe Vasiľa Ivanova Kunčeva. Pri príležitosti 151. výročia obesenia Vasiľa Levského sa na Bulharskej škole zorganizovalo viacero iniciatív – športová súťaž „Leví skok“, recitál a súťaž o umelecký text (esej, príbeh alebo báseň) – „Levski mojimi očami“, ako aj kresba zvolenou technikou. Zúčastnili sa žiaci všetkých vekových kategórií. Najlepší účastníci boli odmenení diplomom a vecnými cenami. Organizovanými iniciatívami sme ukázali, že udržiavame v tajnosti zmluvy Diakona a vychovávame žiakov v duchu slobody a rozumu.

Koncom marca, keď sa životodarné sily jari vliali do zeme, učiteľka biológie - pani Snežana Spasova a geografa - pani Petya Gocheva, spolu so žiakmi 7. ročníka zasadili strom v školskom dvore. Iniciatíva bola

под която се минава за здраве.

Госпожа Петя Гочева и госпожа Даниела Атанасова запознаха гостите с празничните традиции и различните техники за боядисване на яйцата. Учениците от Свети Антон и от Българското училище се забавляваха заедно, участвайки в общ Великденски празник, извън разликите в деленето на времето при двете християнски деноминации.

Извън пределите на времето и все пак на конкретната дата – 18. февруари, Българското училище отдаде почит на една свята личност за българския народ – създателят на идеята за Освобождението и нейната реализация в организирането на тайна революционна мрежа от комитети, човекът Васил Иванов Кунчев.

По повод 151-годишнината от обесването на Васил Левски в Българското училище се организираха няколко инициативи – спортно състезание „Лъвски скок“, рецитал и конкурс за художествен текст (есе, разказ или стихотворение) на тема „Левски през моите очи“, както и за рисунка в техника по избор. Участваха ученици от всички възрасти. Най-добрите участници бяха отличени с грамоти и награди.

С организираните инициативи показахме, че пазим съкровено заветите на Дякона и възпитаваме учениците в дух на свобода и разум.

В края на месец март, когато живителните сили на пролетта се вляха в земята, учителят по биология госпожа Снежана Спасова и географът госпожа Петя Гочева заедно с учениците от 7. клас засадиха дърво в училищния двор. Инициативата бе жест на активна гражданска позиция – загриженост за света, в който искаме да живеем и занаят. Грижата към планетата, климата и въздуха, който дишаме, не е само урок по биология или химия, това е преди всичко гражданско поведение и възпитание.

Темата за екологията се разгърна в пълна сила на 22 април, когато празнувахме Деня на Земята. Вече десетки години празникът е повод да се заговори за екологичните проблеми и да припомним, че планетата Земя е наш дом и ние трябва да я обичаме и пазим.

В часовете по изобразително изкуство учениците рисуваха Земята с художничката Радостина Доганова, учител в нашето училище. В часовете по география писаха картички и писма до планетата Земя с пожелания за нейния празник.

Ученици в начален етап изработиха постери със свои снимки, земното кълбо и съвети как да се грижим за чистотата на нашата планета.

Автор: БСУ

gestom aktívneho občianskeho postoja – starosti o svet, v ktorom chceme v budúcnosti žiť. Starostlivosť o planétu, klímu a vzduch, ktorý dýchame, nie je len hodinou biológie či chémie, je to predovšetkým občianske správanie a výchova. Téma ekológie sa naplno rozvinula 22. apríla, kedy sme oslavovali Deň Zeme. Už desiatky rokov je sviatok príležitosťou hovoriť o problémoch životného prostredia a pripomenúť si, že planéta Zem je naším domovom a musíme ju milovať a chrániť. Na hodinách výtvarnej výchovy žiaci maľovali Zem s výtvarníčkou Radostinou Doganovou, učiteľkou našej školy. Na hodinách geografie písali kartičky a listy planéte Zem s prianím k jej sviatku. Žiaci základných škôl vyrobili plagáty so svojimi fotografiami, zemeguľu a tipy, ako sa starať o čistotu našej planéty. Hromadnou „sejbou dobra“ symbolicky uzatvárame jarný kultúrny kalendár, aby sme „pretočili“ na novú stranu, na ktorej budeme rozprávať o pôsobení svätých bratov Cyrila a Metoda a o oslavách na počesť gramotnosti.

Autor: BSŠ

Vydavateľ: **Bulharský kultúrny zväz**
Adresa: **Obchodná 21, 811 06 Bratislava**
Tel: **0948502558**
IČO: **42 133 050**
Facebook: **Bulhari a ich kamaráti na Slovensku**
Evidenčné číslo: **EV 4818/13**
Periodicita vydávania: **štvrtročník**

Dátum vydania: **10 / 2024**
Ročník vydávania: **51**
ISSN: **2585-805X**
Redaktor: **Denitza Sekoulitchka**
Korektor BG: **Miglena Mihaylova-Palanska**
Prekladateľ: **Stanislava Encheva**
Korektor SK: **Ludovít Halmo**

Вековното развитие на българския народ ясно проличава в неговото майсторство. В тазгодишните издания на „Сънародник“ ще ви припомним едни от най-старите, но за съжаление, изчезващи български занаяти. Някога предмет на трудно и възискателно чиракуване, днес тези занаяти все още могат да се открият на малко места в България, но като цяло, отдавна са отстъпили мястото си на технологиите и новия начин на живот.

Староначалният развитие на българския народ е ясно видимо в неговото ремеселно умение. В тогоришните издания на „Kpajana“ вам припомним някои з найстарих, але бохуа! мизнущих българских ремесел. Kедиси ишло о ташку а норочну учновску приправу, днес их можно нађст на niekoľкых местах в Булгарску, но во всеобщности уђ давно уступили технологиам а новым способом живота.

ГАЙТАНДЖИЙСТВОТО

Гайтанджийството е производство на гайтан – плетен вълнен шнур, с който се украсяват традиционните дрехи от аба. Като занаят съпътства абаджийството и терзийството. Първоначално гайтаните се изработват ръчно – жените предат вълната и ги изплитат. По-късно се използва чекръкът, производството се механизира и гайтанджиите изкупуват готова прежда. Силно развитие получава по време на Възраждането и особено през XIX век. След Освобождението българските гайтани все още се търсят на турския пазар и това продължава до Първата световна война.

Гайтаните се използват за декорация на костюмите. От практично средство за заздравяване на ръбовете и шевове на дебелия вълнен дрехи те се превръщат в сложна рисунка – свидетелство за усета на българката към красивото, за нейните творчески възможности и майсторство при изработката.

GAITANDŽIJSTVO

Gaitandžijstvo je výroba gaitanu – tkanej vlnenej šnúry, ktorou sa zobia tradičné odevy z plste. Ako remeslo sprevádza abadžijstvo a terzijstvo. Spočiatku sa gaitany vyrábali ručne - ženy priadli vlnu a tkali ju. Neskôr sa začal používať naviják, výroba bola mechanizovaná a gaitanžníci kupovali hotovú priadzu. Silne sa rozvíjalo v období osvietenstva a najmä v 19. storočí. Po oslobodení boli bulharské gaitany naďalej vyhľadávané na tureckom trhu a to pokračovalo až do prvej svetovej vojny.

Šnúry sa používajú na zdobenie kostýmov. Z praktickej pomôcky na spevnenie okrajov a švov hrubých vlnených odevov sa stáva komplexná kresba - svedectvo o zmysle Bulharky pre krásu, o jej tvorivých možnostiach a remeselnej zručnosti.

